

- Mesačník Transparency International Slovensko
- Vychádza s podporou USAID

Milí priatelia,

vo všeobecnosti nie sú polícia, prokuratúra a sudy dostatočne efektívnymi nástrojmi na postihovanie korupcie. Poukazujú na to viaceré dôvody. Polícia zvyčajne pracuje reaktívnou metódou - reaguje na sťažnosť občana. Ten buď o niektorých prípadoch korupcie nevie, je priamo alebo nepriamo do nej zapletený alebo polícií nedôveruje. V prípade, že sa občan sťažuje, korupcia sa ťažko vyšetruje a dokazuje. Hlavne, keď sa používajú čoraz sofistikovanejšie korupčné metódy. Ďalej je možné poukázať na nedostatočnú profesionálnu, osobnú a politickú motiváciu policajtov, prokurátorov či sudcov venovať sa politickej korupcii. Politici majú totiž do istej miery moc „kontrolovať a usmerňovať“ ich prácu. Keď k tomu pridáme korupciu vo vlastných radoch policajtov, prokurátorov a sudcov - obraz sa stáva ešte menej lichotivejším.

Rok 2003 z hľadiska vytvorenia základov na potrestanie korupčníkov priniesol viacero opatrení, ktoré môžu znamenať zmenu motivácie represných orgánov. Parlament napr. posilnil postavenie agenta provokatéra a po dlhjej diskusii a odklešťovaní právomoci súhlasil s vytvorením špeciálneho súdu a Úradu špeciálneho prokurátora. Od týchto inštitúcií sa o. i. očakáva prelomenie silných lokálnych väzieb medzi podnikateľskou či politickou elitou a represnými orgánmi.

Prinesie teda rok 2004 väčší postih korupčníkov?

Domnievam sa, že prijatím zákona a vytvorením nového úradu nie je splnený cieľ, je to len začiatok, ktorý nemusí priniesť očakávané ovocie. Pre jeho efektívnosť a zmysluplnosť sú dôležité aj ďalšie kroky. Bude potrebné sledovať napr. výber pracovníkov do týchto inštitúcií, menovanie lídrov, ktorí začnú vysielat signály do vnútra inštitúcií, ale aj politikom a občanom. Oni budú môcť zaviesť nové neformálne pravidlá hry, ukázať, že nové inštitúcie to s bojom proti korupcii, vrátane politickej, myslia vážne. A to sa nedá garantovať žiadnym zákonom.

Emília Sičáková-Beblavá

Greenpeace nedostane informácie o Bohuniciach

(SME, 21. 1. 2004)

Organizácia Greenpeace nedostane od Úradu jadrového dozoru informácie o záverečnej analýze poruchy potrubia, ktorá sa stala po rekonštrukcii

zariadenia na jadrovej elektrárni V-1 Bohunice. Vyplýva to z rozsudku Najvyššieho súdu SR, ktorý nadobudol právoplatnosť 22. decembra minulého roka. „Požadovaná informácia Greenpeace

je informáciou typu obchodného tajomstva Slovenských elektrární, ktoré nesúhlasili s ich sprístupnením tretej osobe,“ uviedol v tlačovej správe hovorca úradu Mojmir Šeliga. ◆

Slovákov trápi korupcia najviac

(NÁRODNÁ OBRODA, 15. 1. 2004)

Obyvateľov spomedzi 25 krajín súčasných a budúcich krajín Európskej únie znepokojujú finančné podvody a korupcia. Tej sa najviac obávajú Slováci. Vyplýva to z nového prieskumu

Eurobarometer, ktorý v Bruseli zverejnila Európska komisia. V súčasných krajinách únie sa korupcie obáva 55 %, v budúcich 69 % opýtaných. Za najväčší problém považujú korupciu Slováci a znepokojuje

čž 82 % z asi tisíciky slovenských respondentov. Ľudia v Európe sa tiež obávajú podvodov v obchodnej oblasti či pri podnikaní, ako aj podvodov, ktoré sa týkajú kvality potravinárskych a poľnohospodárskych výrobkov. Prieskum zistil aj obavy z falšovania peňazí, prania špinavých peňazí a daňových únikov. ◆

Rybana vinia z korupcie

(NÁRODNÁ OBRODA, 16. 1. 2004)

Exhovorcu vyšetrovateľov Stanislava Rybana obvinili z brania 20-tisícového úplatku. Vypýtal si

ho za to, že vybaví preradenie 30-ročného odsúdeného Romana Tomeša z dubnickej do bratislavskej väznice, kde je miernejší režim.

K skutku došlo ešte v roku 2001, keď sa mal Ryban dvakrát stretnúť s Tomešovými rodičmi. Ryban sa bráni, že „je to celé nezmysel“. ◆

Súd: Za spreneveru peňazí VSŽ osem rokov

(PRAVDA, 13. 1. 2004)

Na osem rokov poslal súd do väzenia bývalého predsedu mestského predstavenstva HZDS Františka Cibula a exriaditeľa kancelárie prezidenta VSŽ Milana Barana. Prvého za návrh na trestný čin sprenevery, druhého za pokračujúcu spreneveru. Podľa obžaloby

mali obaja v čase pôsobenia takzvanej rezešovskej skupiny vo VSŽ v roku 1998 prostredníctvom fiktívnych faktúr za rekonštrukčné práce na budove na Jégého ulici v Bratislave pripraviť VSŽ o takmer 125 miliónov korún. Celá kauza sa začala ešte roku 1994, keď VSŽ odkúpili rozostavanú administratívnu

budovu za 90 miliónov korún. Tú si od železniarní roku 1996 prenajala spoločnosť Ferrost, ktorej predsedom predstavenstva bol Cibula. Nájomnú zmluvu za železiarne podpísal Baran. Ferrost následne budovu za nie veľmi jasných okolností prenajal HZDS. František Cibula však na súde všetky obvinenia poprel. ◆

Stranícke knižky majú prednosť

(HOSPODÁRSKE NOVINY, 19. 1. 2004)

Obsadzovanie postov v štátnych podnikoch je napriek predvolebným sľubom politických strán stále

záležitosťou politickej príslušnosti, a nie odbornosti. Priznávajú to sami politici, ktorí o dobre platených funkciách rozhodujú. Podľa predse-

du SMK Bélu Bugára strany, ani ľudia nie sú zrelí na to, aby sa funkcie obsadzovali podľa odborných znalostí. Toto „prechodné obdobie“ sa podľa Bugára neskončí ani ďalšími voľbami, ale až vtedy, keď prestanú existovať štátne podniky. ◆

Odhaliли korupciu v armáde

(HOSPODÁRSKE NOVINY, 22. 1. 2004)

Pri preberaní úplatku pristihli príslušníci bratislavského odboru Úradu pre boj s korupciou staršiu

referentku sekcie riadenia operácií Generálneho štábu Ozbrojených síl pplk. J. S. Tá prevzala 500 USD od príslušníka zahraničnej vo-

jenskej misie v Eritrei za predĺženie jeho pôsobenia v Afrike. Vyšetrovateľ ju obvinil z trestného činu bratia úplatku a inej nenáležitej výhody a pripravuje návrh na jej vzatie do väzby. J. S. mala podľa zistení polície v minulosti viackrát ovplyvňovať výberové konania na vyslanie do zahraničných misií za úplatok. Podnet o korupcii v rezorte obrany získala polícia od Vojenskej spravodajskej služby a akciu pripravovala niekoľko týždňov. Ak súd uzná vinu J. S., hrozí jej trest odňatia slobody na jeden až päť rokov. ◆

TIS INFORMUJE

TIS v spolupráci s Európskou komisiou spustila v januári 2004 projekt zameraný na hľadanie mechanizmov zavádzania skladania účtov a transparentnosti pri poskytovaní vodárenských služieb na úrovni miest a obcí SR.

Dňa 28. 1. 2004 sa v priestoroch TIS uskutočnil pracovný workshop s cieľom zhodnotiť praktické skúsenosti z prvého, pilotného kola monitorovania verejného obstarávania vo vybraných mestách SR, ktoré prebehlo v auguste minulého roka. Na workshope sa prezentovali skúsenosti anketárov z väčšiny krajských miest Slovenska, ktoré spolu

s ďalšími návrhmi položili základ pre zlepšenie metodológie monitorovania.

Dňa 12. 2. 2004 uskutočnil TIS v Banskej Bystrici v priestoroch Klubu architektov seminár Protikorupčné opatrenia na úrovni samosprávy. Seminár si kladie za cieľ poskytnúť informácie o možnostiach obmedzenia korupcie na úrovni samosprávy. Program je určený pre vybraných pracovníkov samosprávy, zástupcov občianskych iniciatív, mimovládnych organizácií a lokálnych médií z väčších miest Bratislavského, Trnavského, Nitrianskeho a Trenčianskeho kraja. Absolventi seminára získajú obsiahlu publikáciu TIS venovanú problematike protikorupčných opatrení.

výber z TI Newsletter, Berlín, domácej a zahraničnej tlače

EURÓPA

MAĎARSKO: VÝŠKA ÚPLATKOV NA INTERNETE

Na internetovej stránke <http://www.hálapézn.hu> boli zverejnené presné taxy úplatkov za niektoré lekárske zákroky v Maďarsku. V zozname sa objavili konkrétne nemocnice a mená lekárov. Výška úplatkov napríklad za pôrod sa pohybovala od 50 do 80-tisíc forintov. Rodičky museli túto sumu vyplatiť vopred. Po zásahu ombudsmana na ochranu osobných údajov musela byť uvedená internetová stránka zrušená, ale celý prípad vyvolal v Maďarsku vlnu rozhorčenia. Minister zdravotníctva Mihály Kökény požiadal generálnu prokuratúru, aby preverila celý prípad. Vyzval tiež daňový úrad, aby skontroloval daňové priznania niektorých lekárov. (HOSPODÁRSKE NOVINY, 12. 1. 2004)

LITVA: LITVA VYHOSTÍ RUSA ZAPLETENÉHO V AFÉRE PREZIDENTA

Jurija Borisovova, podnikateľa ruského pôvodu, hlavného sponzora predvolebnej kampane litovského prezidenta, vyhostia z Litvy do Ruska. Od získania štátneho občianstva v apríli 2003 je majiteľ firmy Avia Baltica známy skôr ako Jurijus Borisovas. Je kľúčovou postavou korupčného škandálu okolo hlavy štátu Rolandas Paksasa. Udelením občianstva Borisovovi prezident porušil podľa litovského Ústavného súdu ústavu. Jeho dekrét, ktorým tak urobil, odporuje článkom 29, 82 a 84 ústavy. Litovské médiá uvádzali špekulácie, že Borisovov občianstvo od Paksasa dostal ako protislužbu. Na volebný fond mu totiž poskytol zhruba pol milióna dolárov. Litovský parlament začal nedávno proces odvolávania prezidenta, obvineného z ohrozenia bezpečnosti štátu. Jeho poradcovia mali totiž styky s medzinárodnou mafiou. Bo-

risovova tajné služby dokonca obviňujú z nedovoleného vývozu zbraní.

RAKÚSKO: RAKÚSKA CENA SRBSKÝM A CHORVÁTSKYM NOVINÁROM

Jeden chorvátsky a dvaja srbskí novinári získali cenu za presadzovanie slobody informácií, ktorú každoročne udeľuje rakúska pobočka medzinárod-

televízny redaktor Milorad Vesić zase pripravil pre belehradskú televíziu seriál, v ktorom odhalil korupciu v administratívnom aparáte režimu bývalého juhoslovanského prezidenta Slobodana Miloševića. Medzinárodná organizácia Reportéri bez hraníc má hlavné sídlo v Paríži. Jej rakúska pobočka udeľuje cenu za presadzovanie slobody informácií vo východnej Európe od roku 2003.

nej organizácie Reportéri bez hraníc. Cenu *Press Freedom Award 2003* vo výške 15 000 eur získal chorvátsky novinár Željko Peratović za to, že ako prvý zo svojich krajanov informoval o brutalitách, ktoré spáchali chorvátski vojaci na civilnom srbskom obyvateľstve mesta Gospić v roku 1991 na začiatku vojny na území bývalej Juhoslávie. Rovnaké ocenenie získala srbská reportérka Jelena Beljica za zverejnenie série pôvodných materiálov, v ktorých poukázala na pozadie obchodu s bielym mäsom na Balkáne.

rovane cez hranice a v jednom prípade drogy dokonca prepravil sám. Prokurátor Marc Corlett sa pred súdom vyjadril, že Puata ako asistent vedúceho pracovného tímu zneužil svoje právomoci a nechal sa štedro podplatiť. Puata však tvrdí, že bol pod tlakom skupiny osôb. Jeho obhajca dokonca uviedol ich konkrétne mená, ale rozhodnutie súdu to neovplyvnilo. Puata na svoju obhajobu dodal, že sa do prípadu zaplietol v čase, keď bol zadlžený, a nechcel tak ohrozovať svoju rodinu. Sudca ale namietal, že osobné pohnútky v prípade pašovania drog a korupcie nemožno pokladať za pôľahčujúcu okolnosť.

ÁZIA

AZERBAJDŽAN: PARLAMENT PRIJAL PROTIKORUPČNÝ ZÁKON

Azerbajdžanský parlament prijal v treťom čítaní zákon o boji proti korupcii ako záväzok, ku ktorému sa krajina zaviazala pred vstupom do Rady Európy v roku 2001. Zákon vstúpi do platnosti začiatkom januára budúceho roku, pričom predpokladá vytvorenie *Komisie pre boj proti korupcii*, ktorá bude pozostávať zo zástupcov všetkých troch krídel moci. Od vládných činiteľov zákon vyžaduje každoročné prekladanie správ komisii o príjmoch, majetku, bankových vkladoch a pod. Podľa zákona najvyšší vládni predstavitelia nemôžu „kryť“ svojich rodinných príslušníkov a taktiež by nemali prijímať dary vyššej hodnoty ako 50 dolárov. V opačnom prípade dar pripadá úradu, kde dotyčný verejný činiteľ pracuje. V rámci Indexu vnímania korupcie 2003, ktorý vypracovala Transparency International, patrí Azerbajdžan ku krajinám s tzv. „všadeprítomnou“ korupciou. ◆

AUSTRÁLIA

NOVÝ ZÉLAND: SKORUMPOVANÝ COLNÍK UVÄZNENÝ

Bývalý 26-ročný colník Tori Puata pašoval cez hranice drogy. Spáchanie tohto trestného činu sudca označil ako korupciu na najvyššej úrovni. Puata bol odsúdený na deväť rokov väzenia za dovážanie methamfetamínu. Bývalý colník pomáhal drogovým dilerom prechádzať nepozo-

NOVÝ ZÁKON O VÝKONE PRÁC VO VEREJNOM ZÁUJME

Dňa 6. novembra 2003 bol z iniciatívy Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR prijatý v parlamente nový zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone prác vo verejnom záujme (ZVPVZ). Od 1. januára 2004 tak dochádza k zrušeniu pôvodného zákona o verejnej službe (ZVS) a jeho nahradeniu modernejšou právnou úpravou, ktorú okrem ZVPVZ dopĺňa aj ďalší nový predpis - zákon

o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Nová legislatíva má podľa predkladateľa ambíciu klásť väčší dôraz aj na transparentnejšiu úpravu povinností a obmedzení zamestnancov, vrátane precíznejšej formulácie zamedzenia konfliktu záujmov a ďalších protikorupčných prvkov. Pozrime sa preto teraz na ZVPVZ podrobnejšie.

Osobná pôsobnosť zákona

V porovnaní so ZVS má nový zákon širšiu a presnejšie vymedzenú osobnú pôsobnosť. ZVPVZ sa napríklad vzťahuje aj na zamestnancov, ktorých zamestnávateľmi sú všetky štátne orgány, ďalej právnické a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach, právnické osoby založené štátom, samosprávou, resp. Fondom národného majetku SR (FNM), ak majetková účasť týchto subjektov dosahuje viac ako 67 %, resp. aj na všetky subjekty založené štátom a samosprávou, v ktorých tieto zakladatelia navrhujú väčšinu členov riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov. ZVPVZ je teda v tomto jednoznačne prísnejší a presnejší ako jeho legislatívny predchodca.

Zamedzenie konfliktu záujmov

Nový zákon okrem výslovnej povinnosti zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť k rozporu záujmov, zároveň na rozdiel od ZVS definuje aj osobný a verejný záujem a rovnako i rozpor týchto záujmov. Verejným záujmom (VZ) je záujem, ktorý prináša majetkový alebo iný prospech všetkým

alebo väčšine občanov; osobný záujem (OZ) je záujem prinášajúci majetkový alebo iný prospech zamestnancovi, resp. jemu blízkym osobám. Rozporom záujmov je skutočnosť, ak zamestnanec uprednostní OZ pred VZ.

Ďalšie povinnosti zamestnancov

Nad rámec ZVS pribudlo pre zamestnancov v novej právnej úprave aj viacero ďalších obmedzení a povinností, ktoré môžu mať antikorupčný efekt. Ide napr. o zákaz sprostredkovať pre seba alebo inú osobu obchodný styk so štátom, samosprávou a ďalšími subjektmi, zákaz nadobúdať majetok od štátu, obcí, vyšších územných celkov alebo FNM inak ako vo verejnej dražbe, resp. verejnej súťaži, zákaz používať verejné symboly na osobný prospech, zákaz zneužívať pracovné výhody, ale tiež povinnosť zdržať sa konania, z ktorého vyplývajú pre zamestnávateľa neoprávnené prísluby alebo záväzky, povinnosť zabezpečiť hospodárne a účelné spravovanie a využívanie finančných zdrojov a zariadení, ktoré boli zamestnancovi zverené, a tiež povinnosť oznámiť akúkoľvek stratu alebo poškodenie majetku v správe alebo

vlastníctve zamestnávateľa. Rozšírenie povinností a obmedzení zamestnancov je tak reakciou na medzery v doterajšej právnej úprave.

Vedúci zamestnanci

ZVPVZ sa komplexne venuje aj postaveniu a povinnostiam vedúcich zamestnancov (VZC). Upravuje napr. podrobný postup pri uskutočňovaní výberových konaní na miesto VZC, v rámci ktorého zároveň zakazuje i akúkoľvek priamu alebo nepriamu diskrimináciu, ďalej spresňuje obmedzenia, ktoré musí VZC dodržať pri vykonávaní podnikania a tiež plynúce z členstva v riadiacich, kontrolných a dozorných orgánoch právnických osôb vykonávajúcich podnikateľskú činnosť. V neposlednom rade určuje - rovnako ako pôvodný ZVS - povinnosť VZC predkladať každoročne majetkové priznanie. Na rozdiel od ZVS však nový zákon nestanovuje žiadnu sankciu za porušenie tejto povinnosti, čo možno považovať za slabinu ZVPVZ.

Konanie

Celkovú vynútiteľnosť nového právneho predpisu, na ktorého príprave mali možnosť participovať aj mimovládne organizácie, však oslabuje

skutočnosť, že v rámci prerokovania návrhu zákona v parlamentných výboroch z neho úplne vypadla časť upravujúca konanie vo veci ochrany verejného záujmu. Každé preukázané porušenie vyššie uvedených povinností a obmedzení zamestnancov a VZC totiž malo pôvodne byť zo strany zamestnávateľa považované za závažné porušenie pracovnej disciplíny s príslušnými pracovnoprávnymi následkami a zamestnávateľ mal mať okrem toho aj povinnosť požadovať od zamestnanca náhradu škody, za ktorú tento zodpovedal. Súčasťou tejto časti ZVPVZ bolo aj definovanie nového priestupku na úseku ochrany verejného záujmu pri výkone prác vo verejnom záujme, ktorého by sa dopustil každý, kto by porušil tento právny predpis, pričom sankciou za to by bola pokuta až do 5 000 Sk. Napriek neprijatiu tejto časti ZVPVZ však možno predpokladať, že jednotliví zamestnávateľia zabezpečia rámcové sankčné mechanizmy prostredníctvom novoprijatých pracovných poriadkov, resp. prepojením na ustanovenia Zákonníka práce.

Spolu so ZVPVZ a zákonom o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme bola koncom minulého roka v NR SR schválená aj rozsiahla novela zákona o štátnej službe, ktorá nanovo upravuje i povinnosti a obmedzenia štátnych zamestnancov a obsahuje aj ďalšie protikorupčné prvky. Podrobnejšie sa jej budeme venovať v niektorom z nasledujúcich vydaní mesačníka Pod lupou.

Radoslav Procházka:

Európske fondy budú lákadlom pre korupciu

Do vstupu Slovenska do Európskej únie (EÚ) ostávajú už len o niečo viac ako dva mesiace. Čakajú nás nielen veľké zmeny, ale aj výzvy. Hodnotili sme ich s Radoslavom Procházkom, ktorý je poverený vedením politickej, ekonomickej a informačnej sekcie Delegácie Európskej komisie na Slovensku.

Je Slovensko skutočne pripravené na vstup do EÚ, alebo je úroveň prípravy poznačená hektickým schvaľovaním obrovského počtu právnych noriem, čo môže viesť k implementačným problémom?

– Z istého pohľadu je Slovensko pripravené rovnako dobre a možno aj lepšie ako iné kandidátske krajiny. Z pohľadu prenesenia *acquis* je pripravené štandardne. Implementačné problémy sa samozrejme vyskytnú, ale vyskytli sa aj v iných krajinách, ktoré v minulosti pristupovali k EÚ. U nás sú umocnené aj tým, že zároveň s prípravou na vstup prebiehala aj systémová transformácia. Mnohé opatrenia, ktoré sme prijímali „kvôli únii“, by sme museli prijať aj tak. Isté nedostatky sa vyskytujú v oblasti administratívnych kapacít, ale ich skutočný rozsah sa ukáže až vtedy, keď úrady budú musieť reagovať na realitu. Najväčší problém vidím v tom, že mnohé orgány možno ani netušia, čo bude nová právna a ekonomická realita obsahovať.

Neboli kritériá postavené do istej miery formálne? Práve v prípade administratívnych kapacít sme úlohu nakoniec splnili, keď sme prijali určený počet úradníkov. To však môžu byť úplne noví ľudia bez akýchkoľvek skúseností.

– To sa opäť ukáže, ale ja tu skôr vnímam problém mentálnej pripravenosti. Proces prípravy bol jednosmerný a pozostával z toho, že my sme preberali záväzky bez možnosti ovplyvniť ich obsah. Po vstupe sa situácia zmení a prevzaté právo bude zrazu domácim právom. Nakoľko bude štátna správa ochotná prijať tento záväzok za svoj, je otázne.

V príprave teda treba pokračovať. Veľká výzva bude napríklad čakať na naše súdy. A v súvislosti s počtom úradníkov: V rodokmeni únie je zakódovaná dominancia exekutívy a s ňou aj úradníckych štruktúr. U nás sa teda formuje centrálna štátna správa, ktorá bude výborne pripravená, ale bude obmedzená a môže prevážiť delbu moci na stranu výkonnej moci na úkor ostatných zložiek.

Najviac výhrad bolo bádám smerovaných k pripravenosti Slovenska na čerpanie európskych fondov. Doteraz sa hovorilo, že najväčší „boom“ korupcie vyvolala privatizácia. Fondy, ktorých rozdeľovanie bude teraz manažovať samotné Slovensko, budú obrovské. Je kontrolný mechanizmus pripravený dobre?

– Podľa môjho názoru pripravenosť nie je adekvátna. Uvažuje sa o rozšírení právomocí Najvyššieho kontrolného úradu SR smerom k samospráve a miestnej štátnej správe. Myslím, že táto úprava je nevyhnutná a súvisí to aj s tým, čo médiá pomenovali ako decentralizácia korupcie. Tlaky samosprávy na vyhnutie sa kontrole považujem z hľadiska boja proti korupcii za kontraproduktívne. Európske fondy budú určite veľkým lákadlom pre korupčné správanie. Táto otázka opäť demonštruje, že to, čo od nás požaduje únie, potrebujeme vlastne aj sami. To sa týka aj iných legislatívnych opatrení, ktoré potrebujeme. Tým základným predpokladom okrem zákona o konflikte záujmov je aj úprava financovania politických strán, ktorá formuje systémové predpoklady pre kvitnutie korupcie, pokiaľ nespĺňa určité parametre. A zatiaľ ich nespĺňa.

Zaujímá úniu, že tieto mechanizmy nie sú dobudované?

– Zaujímá. Vidno to aj na monitorovacej správe, kde sa uvádzajú konkrétne požiadavky na ďalšie legislatívne a implementačné aktivity. Týka sa to aj ochrany prostriedkov európskych spoločností, kde sa odporúča rozšírenie právomocí Najvyššieho kontrolného úradu SR a expanzia externých auditov v inštitúciách.

Môže broziť zastavenie pomoci, ak tieto mechanizmy nebudú dostatočné?

– Nie som si takého niečoho vedomý. Podmienky sú nastavené tak, že garancie efektívnosti využitia prostriedkov musia byť zahrnuté do samotného projektu. Aj preto je naša pripravenosť na čerpanie fondov výrazne nižšia ako stopercentná.

Aby systém fungoval, musí byť dostatočne otvorený a zrozumiteľný. Len tak môže podporovať konkurenciu. Je to v prípade eurofondov tak?

– Toto nie je oblasť môjho profesionálneho záujmu. Z laického pohľadu som však zlyhal, keď som sa pokúšal rodinnému príslušníkovi pomôcť s vyplnením projektového formulára. Hovorí sa, že sa to dá a existujú agentúry, ktoré s tým vedú pomôcť, ale mne sa to nepodarilo.

Ako hodnotíte, že poslanci Národnej rady sa zákonu o konflikte záujmov „úspešne“ vyhýbajú už viac ako dva roky?

– Neviem si spomenúť na prípad, keď by bol cap dobrým záhradníkom, a to sa hodí aj na túto situáciu. Nechcem sa nikoho dotknúť, ale možno by niektorí boli takýmto zákonom ohrození. Ťažko teda očakávať, že bude na poprednom mieste ich priorit.

O tomto zákone sa obsiably diskutuje. Kde vidíte problém, že ešte nebol prijatý? Chýba verejná objednávka alebo tlak?

– To je úplne primárna vec, ktorá nás činí odlišnou od

iných krajín, kde je korupcia vnímaná ako menej závažný problém. Myslím, že snaha si nejako priliepiť, nie je u nás vnímaná ako niečo zásadne neslušné a neprimerané. Pokiaľ tlak zdola nevzrastie, pokiaľ nedôjde, ako hovorí fráza, k akémusi sebauvedomeniu, všetky prijaté opatrenia budú narážať na kultúrne inhibitory. Kultúra je ku korupcii tolerantná a prejavuje sa to aj na mnohých politických škandáloch, ktoré nemali také následky, aké by mali v Západnej Európe alebo v USA.

Myslíte, že kariéra takých politikov sa neskonzila?

– Mnohí odstúpili až po veľkom mediálnom nátlaku, alebo ani nie tak nátlaku, ako po dohode politických strán. Koniec koncov, bola tu garnitúra, za ktorej došlo preukázateľne k sprenevere verejného majetku, a táto garnitúra dodnes disponuje obrovskou dôverou verejnosti.

Nesústreďujeme sa v boji proti korupcii príliš na prijímanie rôznych legislatívnych noriem a už menej na zmenu kultúrnych návykov, vzdelávanie a práve na zmenu mentálneho nastavenia?

– Systémové predpoklady tu musia byť, lebo vytvárajú priestor na výkon právomocí, ktoré by štátne orgány inak nemali. Na druhej strane považujem za alarmujúcu úroveň etického vzdelávania napríklad v právnických profesiách. Etika právnikov nie je na žiadnej našej univerzite povinným predmetom. Je iba voľiteľný a nebýva oň veľký záujem. Absencia vzdelávania sa môže potom prejaviť aj v konaní štátnych orgánov. Aj to je však oblasťou, na ktorú EÚ upozorňuje. Mrzí ma, že aktívnejšie v tomto smere nie sú samotné profesné komory, v ktorých portfóliu takého vzdelávania je v krajinách EÚ aj v Spojených štátoch. ♦

Zuzana Wienk